

การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนทะเล ตำบลชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา*

MANGROVE RESOURCE MANAGEMENT OF CHA-LAE COMMUNITY PARTICIPATION CHA LAE SUB-DISTRICT, SINGHANAKHON DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

นุกูล ชื่นฟัก¹, วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล^{2*}, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว¹, ธารพรพร สัตยารักษ์³, จิรวัดน์ นนทิการ⁴
Nukool Chinfuk¹, Worluck Lalitsasivimol^{2*}, Niwat Sawatkaew¹, Tharnpas Sattayaraksa³, Jirawat Nontikarn⁴

¹คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

¹Faculty of Political Science, Hatyai University, Songkhla, Thailand

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

²Hatyai Business School, Hatyai University, Songkhla, Thailand

³วิทยาลัยนานาชาติดิยาสาริน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

³Didyasarin International College, Hatyai University, Songkhla, Thailand

⁴สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

⁴Office of Research and Development, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: worluck@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนทะเลตำบลชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และ 2) ศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนทะเลตำบลชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน โดยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนทะเล จำนวน 300 คน วิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย และเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน ครูและนักเรียน ประชาชนในเทศบาลตำบลชะแล จำนวน 20 คน ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนควรให้ความสำคัญกับด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ อัตราการรอดจากการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสานร้อยละ 62.10 เทียบกับจำนวนต้นไม้ที่ปลูกทั้งหมด 3,650 ต้น สาเหตุเนื่องจากรากไม้ไม่แข็งแรง ภัยธรรมชาติจากน้ำท่วม การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนแบบผสมผสาน การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรักษะชะแล การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการจัดตั้งศูนย์วิจัยชุมชนตำบลชะแล เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ ดังนั้น การบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดชุมชนแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน พื้นที่หมู่ 4 บ้านชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการ, ทรัพยากรป่าชายเลน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study community participation in the management of mangrove forests in Chalaе Community, Chalaе Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province, and 2) to study the management of mangrove forests in Chalaе Community, Chalaе Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province. It was a mixed-methods study. For the quantitative part, a questionnaire was used with a sample of 300 people in the Chalaе community area. Statistics were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation by simple random sampling. For the qualitative part, in-depth interviews and group discussions were used as tools. Key informants included community leaders, local administrators, mangrove resource development officers, teachers, students, and people in Chalaе Subdistrict Municipality, totaling 20 people. The research found that the community should prioritize participation in receiving benefits, followed by participation in operations, participation in decision-making, and participation in evaluation, respectively. The survival rate of integrated mangrove planting was 62.10% compared to the total of 3,650 trees planted, due to weak roots and natural flooding disasters. The integrated mangrove resource management included establishing the Chalaе Community Conservation Committee, building collaboration from all sectors, and establishing the Chalaе Subdistrict Community Research Center to collect knowledge. Therefore, the integration between the government, private sector, and the public sector to create a model learning source community for integrated mangrove planting in Village 4, Chalaе, Singhanakhon District, Songkhla Province, will lead to sustainable mangrove forest development.

Keywords: Management, Mangrove Resource, Community Participation

บทนำ

ความสำคัญของระบบนิเวศและทรัพยากรป่าชายเลนในประเทศไทยให้ประโยชน์ในด้านสิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ป่าชายเลนเป็นบริเวณที่สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการอาศัยของสัตว์ พืช และสัตว์ป่าทั้งหลาย นอกจากนี้ยังเป็นที่อยู่อาศัยของพืชชนิดหลายชนิดที่มีคุณค่าทางวิศวกรรมและการแพทย์ เช่น พันธุกรรมของพืชที่มีสารสำคัญในการรักษาโรค ด้านเศรษฐกิจ ป่าชายเลนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าในการผลิตไม้ เช่น ไม้สำหรับการก่อสร้าง และเป็นแหล่งผลิตไม้เชื้อเพลิง นอกจากนี้ยังมีการใช้ป่าชายเลนในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้หลากหลายชนิด เช่น เฟอร์นิเจอร์ กระดาษ และอื่น ๆ ที่มีมูลค่าเศรษฐกิจสูง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2562) ป่าชายเลน (Mangroves) เป็นกลุ่มสังคมพืชซึ่งขึ้นอยู่ตามชายฝั่งทะเลในเขตนํ้าทะเลลดต่ำสุดและนํ้าทะเลขึ้นสูงสุด พบได้ในบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว ทะเลสาบ และเกาะ ที่ได้รับอิทธิพลจากนํ้าเค็มในมหาสมุทรและนํ้าจืดจากแผ่นดิน รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากนํ้าขึ้นนํ้าลง ทำให้พืชที่ขึ้นในป่าชายเลนมีลักษณะทางสรีรวิทยาและการปรับตัวทางโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมนี้ได้ พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยไม้สกุลโกงกาง (Rhizophoraceae) เป็นสำคัญ และมีไม้สกุลอื่นขึ้นปะปน ระบบนิเวศวิทยาที่เกิดขึ้นในป่าชายเลนนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมพืชพรรณธรรมชาติชนิดต่าง ๆ ตลอดจนสัตว์เล็ก ๆ หน้าที่ดินที่เรียกกลุ่มนี้ว่า ผู้บริโภคของระบบ (Detritus Consumers) พวกจุลชีวันเหล่านี้จะเจริญเติบโตกลายเป็นแหล่งอาหารของพวกกุ้ง ปู และปลาขนาดใหญ่ขึ้นตามลำดับของอาหาร (Trophic Levels) นอกจากนี้ ใบไม้ที่ตกหล่นโคนต้นอาจเป็น อาหารโดยตรงของสัตว์นํ้า (Litter Feeding) ก็ได้ ซึ่งทั้งหมด

จะเกิดเป็นห่วงโซ่อาหารขึ้น ในระบบนิเวศป่าชายเลน และโดยธรรมชาติแล้วจะมีความสมดุลในตัวของมันเอง แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็จะเป็นผลทำให้ระบบความสัมพันธ์นี้ถูกทำลายลง จนเกิดเป็นผลเสียขึ้นได้ เช่น ถ้าหากพื้นที่ป่าชายเลนถูกบุกรุกทำลาย จำนวนสัตว์น้ำก็จะลดลงตามไปด้วยตลอดจนอาจเกิดการเน่าเสียของน้ำ (สิทธิโชค จันทรผ่อง, 2554)

จากแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป ทั้งในมิติด้านการผลิตและการบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดของเสีย และมลพิษในระดับที่เกินกว่าความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศในพื้นที่ จนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเสื่อมโทรมลงนั้น ดังนั้นแผนพัฒนานี้มุ่งลดการก่อมลพิษควบคู่ไปกับการผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ทั้งนี้จากการถูกคุกคามอย่างรุนแรงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทรัพยากรที่เหลือน้อยอยู่อย่างจำกัดตกอยู่ภายใต้แรงกดดันของการใช้ประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืน ระบบนิเวศทะเลสาบสงขลาเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลาย ชับซ้อน และเชื่อมโยงกัน ทั้งบนบก ตัวทะเลสาบ และทะเลอ่าวไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่จึงต้องศึกษาระบบในภาพรวม และการวางแผนดำเนินการควรเป็นไปในลักษณะบูรณาการ โดยเน้นให้เกิดความสมดุลของมิติการพัฒนาพื้นที่ 3 มิติ คือ นิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม (สันติ บางอ้อ, 2546)

สำหรับชุมชนชะแล้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนหนึ่งที่มีฐานการดำรงชีพโดยอาศัยทรัพยากรชายฝั่ง คนในชุมชนต่างมีความผูกพันกับป่าชายเลนเป็นอย่างมาก เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอนุบาลของสัตว์น้ำชายฝั่งต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ป่าชายเลนในพื้นที่นี้เคยประสบปัญหาถูกทำลายไปบางส่วนจากการตัดไม้ทำเชื้อเพลิง และการขยายตัวของเมืองที่กีดขวางทางน้ำไหล อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านชะแล้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน จึงรวมตัวกันจัดทำ "ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้" เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ในการจัดการและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการวางแผนการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (กันยณัฏฐ์ สุวรรณอ่อน และคณะ, 2561) ได้แก่ การคัดเลือกสถานที่ การเตรียมกล้าไม้ การปลูกพันธุ์กล้าไม้ และการดูแลและบำรุงรักษา ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมโลกยุคปัจจุบัน และเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สามารถเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นฐานการประกอบอาชีพของประชาชนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้อย่างยั่งยืน หน่วยงานหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไรและประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์ไปควบคู่กัน ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการยอมรับและการเข้ามาเป็นผู้มีบทบาทหลักของภาคประชาชนและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อแก้ไขปัญหาระบบนิเวศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาคืนความอุดมสมบูรณ์ได้มากที่สุด ทำให้คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนชะแล้ เป็นชุมชนต้นแบบในการศึกษาแนวทางการจัดการและฟื้นฟูป่าชายเลนของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปเป็นต้นแบบในการวางแผนจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการใช่วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research)

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนชะแล้ หมู่ 4 ชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 728 คน (สำนักงานทะเบียนอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนชะแล้ หมู่ 4 ชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยใช้สูตรการคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 258 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเป็นจำนวน 300 คน เพื่อลดปัญหาความคลาดเคลื่อน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน ครูและนักเรียน ประชาชนในเทศบาลตำบลชะแล้ จำนวน 20 คน ในพื้นที่ตำบลชะแล้ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ 1) เป็นคนในชุมชนชะแล้ 2) มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการปลูกป่าชายเลน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน โดยมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) วัดใน 4 ประเด็น ตามแนวคิดของ (Cohen, J. M., & Uphoff, N. T., 1977) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน การตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และนำแบบประเมินปรับภาษาให้กระชับและชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.936

3.2 การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการนำข้อมูลด้านเอกสาร (Documentary Data) คือ ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม และข้อมูลจากการบันทึกการสังเกต ทำการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จัดทำรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นติดต่อประสานงานเพื่อขออนุญาตวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์ ระหว่างการสัมภาษณ์ทำการจดบันทึกย่อและบันทึกเสียงและภาพถ่ายระหว่างสัมภาษณ์จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงและสรุปเอกสาร จัดทำตารางจัดระเบียบข้อมูล แยกตามประเด็นหลักของการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อให้ทราบถึงการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มด้วยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อให้ทราบถึงการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสिंगนคร จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสिंगนคร จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดผลการศึกษแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 และเพศชาย จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20 ถึง 39 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 มีสถานภาพสมรส จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	139	41.3
หญิง	161	58.7
อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	31	10.3
20 - 39 ปี	131	43.7
40 - 59 ปี	45	28.3
60 ปีขึ้นไป	53	17.7
สถานภาพ		
โสด	116	38.7
สมรส	161	53.7
หม้าย/หย่าร้าง	23	7.7
อาชีพ		
เกษตรกร	44	14.7
รับจ้างทั่วไป	79	26.3
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	34	11.3
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัท	36	12.0
ค้าขาย/อาชีพอิสระ	68	22.7
นักเรียน/นักศึกษา	22	7.3
ว่างงาน	17	5.7
การศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	43	14.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	48	16.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	70	23.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	44	14.7
ปริญญาตรี	78	26.0
สูงกว่าปริญญาตรี	11	3.7
ไม่ได้เรียน	6	2.0

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ไม่มีรายได้	33	11.0
1 - 5,000 บาท	26	8.7
5,001 - 10,000 บาท	92	30.7
10,001 - 15,000 บาท	76	25.3
15,001 - 20,000 บาท	45	15.0
20,001 บาทขึ้นไป	28	9.3

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่า

ในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.53) พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.56) รองลงมาลำดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.54) ลำดับที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.46) และลำดับที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.36	0.54	มากที่สุด	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.35	0.46	มากที่สุด	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.41	0.56	มากที่สุด	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.30	0.56	มากที่สุด	4
รวม	4.35	0.53	มากที่สุด	

2. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดผลการศึกษา ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการวางแผนการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน โดยมี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกสถานที่ การคัดเลือกสถานที่การจัดกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน คณะผู้วิจัย เทศบาลตำบลชะแล้ และชุมชน ได้ร่วมคัดเลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน คือ พื้นที่หมู่ 4 เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม พื้นที่ส่วนหนึ่งริมฝั่งบริเวณน้ำกร่อย เหมาะแก่การปลูกต้นจาก พื้นที่เป็นดินเลนแข็ง เหมาะแก่การปลูกต้นดินเป็ดทะเล และพื้นที่บางส่วนเป็นดินเลนมีน้ำท่วมอย่างสม่ำเสมอ เหมาะแก่การปลูกต้นโกงกางใบเล็ก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมกล้าไม้ การเตรียมกล้าไม้ป่าชายเลน กล้าไม้ที่นำมาปลูก ต้องมีความสูงไม่ต่ำกว่า 30 เซนติเมตร นำมาเพาะในถุงพลาสติก ขนาด 4 x 6 นิ้ว หรือ 5 x 8 นิ้ว สำหรับแปลงเพาะชำจะใช้พื้นที่ประมาณ 3 - 5 ไร่ ขึ้นอยู่กับปริมาณกล้าไม้ที่เตรียม โดยปกติพื้นที่ 1 ไร่ จะวางกล้าไม้ได้ประมาณ 200,000 ต้น และขั้นตอนการดำเนินการเพาะชำ จะเริ่มดำเนินการจาก การเตรียมเมล็ดหรือฝัก การเพาะเมล็ด การเตรียมถุงชำ การย้ายชำ การบำรุงรักษา และการนำไปปลูก

ขั้นตอนที่ 3 การปลูกพันธุ์กล้าไม้ เมื่อกล้าไม้ป่าชายเลนพร้อมที่จะนำไปปลูกในพื้นที่ มีขั้นตอน ดังนี้

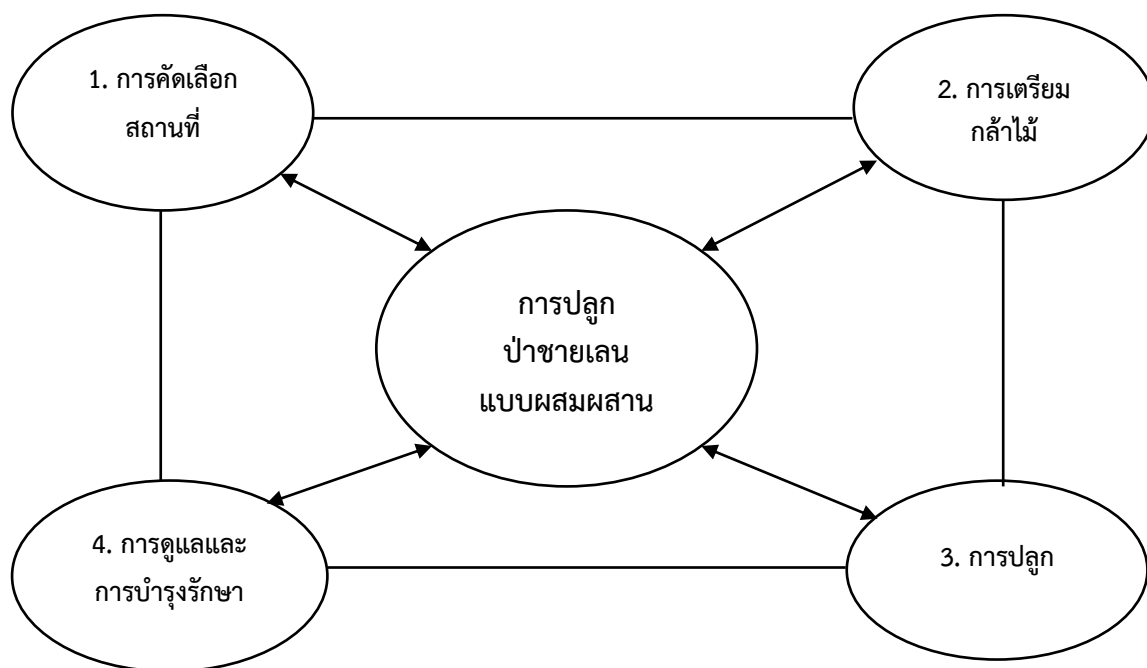
1. ตักรัดน้ำก่อน เพื่อให้ตุ้มดินชุ่มรากชุ่มชื้น
2. หลุมปลูกต้องไม่ลึกจนเกินไป
3. ใช้มีดตัดถุงพลาสติกตามแนวยาว
4. นำตุ้มดินส่วนที่ชุ่มราก วางลงในหลุมปลูก
5. ตั้งกล้าไม้ให้อยู่ในลักษณะตั้งตรง พร้อมกลบดินให้แน่น
6. ใช้ไม้ไผ่ปักเป็นหลักข้างกล้าไม้และพร้อมเชือกผูก เพื่อช่วยพยุงกล้าไม้เมื่อถูกลมพัดและทำให้

รากตั้งตัวได้เร็ว

ขั้นตอนที่ 4 การดูแลและบำรุงรักษา กิจกรรมการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสานนั้น มีอัตราการรอดและไม่รอดของกล้าไม้ป่าชายเลน เกิดจากสาเหตุและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นดินทราย เนื่องจากไม่มีการทำไม้ไผ่กันคลื่นลม เมื่อมีแรงกระแทกจากชายทะเล ทำให้มีอัตราการตายเพิ่มขึ้น จึงแก้ปัญหาด้วยการทำไม้ไผ่กันคลื่นลม
2. ส่วนที่เป็นดินเหนียว เนื่องจากมีต้นลำพูเดิมที่เป็นต้นใหญ่ บังการกระแทกของคลื่นทะเล และการเลือกลักษณะของต้นไม้มารปลูกได้เหมาะสม ทำให้มีอัตราการรอดสูง
3. สิ่งรบกวนจากเศษขยะ วัสดุทำประมง ถุงพลาสติก เศษกิ่งไม้ และสาหร่าย โดยเฉพาะช่วงที่คลื่นลมแรง ซึ่งทำลายกล้าไม้ ดังนั้น แกนนำในชุมชน คนในชุมชน ได้มีการรณรงค์ร่วมกันดูแลเก็บเศษขยะทิ้งออกจากพื้นที่เป็นระยะ ๆ

4. การทำลายกล้าไม้ โดยหนอน หอย หรือสัตว์เลื้อยคลาน พบว่า ป่าชายเลนในเขตของเทศบาลตำบลบางเหริย ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์ไม้ลำพู ฝาดดอกขาว พังกาหัวสุมดอกแดง โปรงแดง โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก เป็นต้น ถูกทำลายโดยหนอน หอยเชอร์รี่ คือ การกัด กินลำต้น ใบ อีกทั้งบางส่วนมีฝูงวัวมากินกล้าไม้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น ทางคณะวิจัย ได้มีการปลูกฝัง วรรณคดี อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลพันธุ์กล้าไม้ป่าชายเลน เพื่อให้คนในชุมชนร่วมกันดูแลและบำรุงรักษา

ภาพที่ 1 ขั้นตอนกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน

ตารางที่ 3 ผลที่ได้จากการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจากจำนวนต้นไม้ที่ปลูกและจำนวนต้นไม้ที่รอด

พันธุ์กล้าไม้	จำนวนต้นไม้ที่ปลูก (ต้น)	จำนวนต้นไม้ที่รอด (ต้น)
ต้นจิก	250	150
ต้นตีนเป็ดทะเล	1,500	900
ต้นจาก	500	250
ต้นหยีน้ำ	600	360
ต้นสารภีทะเล	300	210
ต้นเสม็ดขาว	450	360
ต้นโกงกางใบเล็ก	50	35
รวม	3,650	2,265

จากข้อมูลการสำรวจอัตราการเติบโตและอัตราการรอด พบว่า ส่วนใหญ่มีอัตราการรอด ร้อยละ 50 ขึ้นไป เมื่อเทียบกับจำนวนต้นไม้ที่ปลูกทั้งหมด จำนวน 5 ครั้ง (3,650 ต้น) กับจำนวนต้นไม้ที่รอด จำนวน 2,265 ต้น คิดเป็นอัตราการรอดร้อยละ 62.10 สาเหตุเนื่องจากรากไม้ไม่แข็งแรง ภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม) เป็นต้น

ดังนั้น การเป็นชุมชนแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนแบบผสมผสานต้นแบบ ในพื้นที่ชะแล หมู่ 4 สู่การปฏิบัติ อย่างยั่งยืน มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรักษะชะแล มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนที่สำคัญในชุมชน คณะกรรมการชุมชนรักษะชะแล ทำหน้าที่ เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนชุมชนในด้านฐานทรัพยากรป่าชายเลน ของชุมชน ที่ส่งผลต่อการสร้างอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงผึ้งชันโรง ที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนชะแล หมู่ที่ 4 ผลที่ได้จาก น้ำผึ้งชันโรงที่มาจากต้นไม้ป่าชายเลน และจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเยาวชนวัยใส ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน มีพื้นที่ในการร่วมพัฒนาชุมชน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชน

2. การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการจัดประชุม การจัดการแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลน ประกอบด้วย กลุ่มชุมชนรักษะชะแล สำนักงานสำนักงานทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งที่ 5 (เกาะยอ) จังหวัดสงขลา กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนวัดชะแล โรงเรียนชะแลนิมิตร กลุ่มประมงพื้นบ้าน ประชาชนในพื้นที่หมู่ 1, 2, 3, 4 และ 5 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดตั้งศูนย์วิจัยชุมชนชะแล เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้แบบองค์รวมการ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอต่อเทศบาลตำบลชะแล เพื่อบรรจุโครงการไว้ใน แผนพัฒนาตำบล

อภิปรายผล

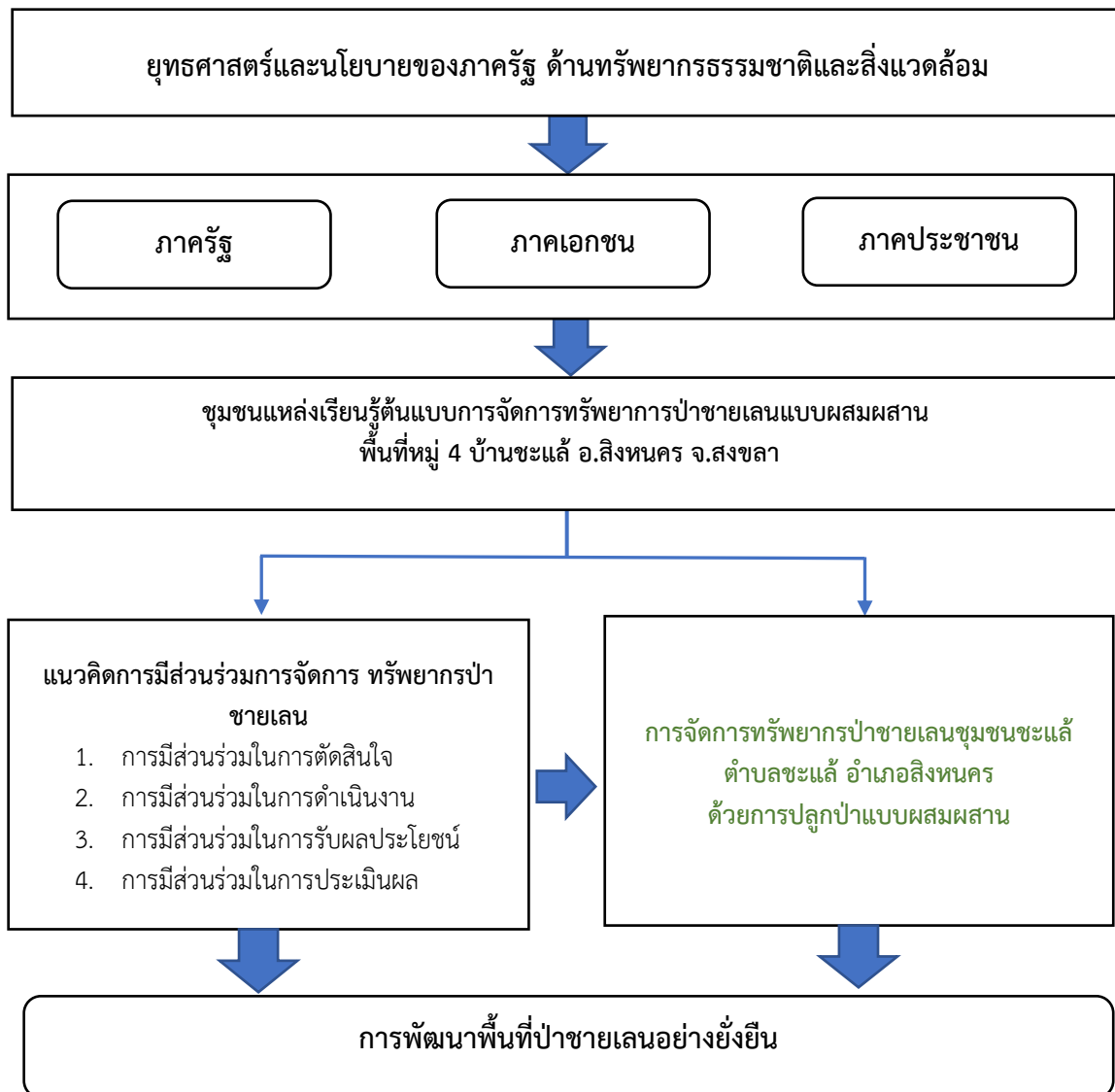
1. การศึกษาสภาพการณ์และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล ตำบล ชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนชะแล ภาพรวมมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ นภา จันทรตรี และพงศธร จันทรตรี ที่ผลการศึกษาสะท้อนการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบาง ชัน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาธรรมชาติ เป็นป้อมปราการทางธรรมชาติในการป้องกันคลื่นลมและการกัดเซาะ ของชายฝั่ง เป็นแหล่งอาหาร และเป็นแหล่งสร้างรายได้ของตนเองและครอบครัวในการประกอบอาชีพ มีส่วน

สำคัญในการสร้างจิตสำนึกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในการจัดการและฟื้นฟูป่าชายเลน ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ที่ได้รับทางทั้งตรงและทางอ้อม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสอดคล้องกันในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในลำดับแรก (นภา จันทรตรี และพงศธร จันทรตรี, 2561) นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ ที่ผลการศึกษาสะท้อนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการประเมินผลในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก จังหวัดลำพูน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเริ่มจากการแสดงความคิดเห็น การลงมือทำ การดำเนินงาน การวางแผนสู่การปฏิบัติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการและการฟื้นฟูป่าชายเลน เป็นการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในพื้นที่ในการตัดสินใจร่วมกัน และให้แสดงบทบาทหน้าที่ในการประเมินผลจากกิจกรรมการฟื้นฟูป่าชายเลนแบบผสมผสาน ซึ่งควรให้ดำเนินการในทุกมิติและทุกขั้นตอน ภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมการจัดการและฟื้นฟูป่าชายเลน เป็นการสร้างความตระหนักรู้ ส่งเสริมการทำกิจกรรมในพื้นที่ สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด และถ่ายทอดให้กับรุ่นต่อไป ในการสร้างพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน (จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ, 2556)

2. การศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสงขลา ชุมชนชะแล้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรักษ์ชะแล้ มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนที่สำคัญในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ จันทรแจ่ม และธีรศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ ที่พบว่า ในการก่อตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยผู้นำชุมชน ถือเป็นหัวใจหลักของกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลนชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนเข้าใจปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัญหาทางอาชีพและการอยู่ดีมีกินของชาวบ้านในชุมชน และการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมาถ่ายทอดต่อชาวบ้านในพื้นที่ให้นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการประชุมของหมู่บ้าน (จักรกฤษณ์ จันทรแจ่ม และธีรศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ, 2560) สอดคล้องกับ นภา จันทรตรี และพงศธร จันทรตรี ได้กล่าวให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยให้สมาชิกเป็นคนในชุมชน และเกิดความหวงแหนทรัพยากรป่าชายเลน นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชายเลน เป็นการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชายเลน การแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความเข้มแข็งร่วมกัน (นภาจันทรตรี และพงศธร จันทรตรี, 2561) สอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ จันทรแจ่ม และธีรศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ สะท้อนให้เห็นว่า การแสวงหาความร่วมมือถือเป็น การต่อยอดกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืน และเกิดเครือข่ายอนุรักษ์กับพื้นที่ใกล้เคียงและห่างไกล และการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อขยายองค์ความรู้เป็นแนวทางทำให้เกิดการเป็นชุมชนต้นแบบ (จักรกฤษณ์ จันทรแจ่ม และธีรศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสงขลา ต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดชุมชนแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนแบบผสมผสาน พื้นที่หมู่ 4 บ้านชะแล้ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสงขลา ด้วยการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ทั้งในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล มาจัดกิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอลำลูกขัน ด้วยการปลูกป่าแบบผสมผสาน นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนแบบผสมผสาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการสร้างชุมชนแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการฟื้นฟูการปลูกป่าชายเลนแบบผสมผสาน พื้นที่หมู่ 4 บ้าน ชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยอาศัยการจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูป่าชายเลน ทั้งในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล พร้อมทั้งกำหนดเป็นแนวทางในการจัดการร่วมกันในพื้นที่ชุมชนอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดย เทศบาลตำบลชะแล้ คณะกรรมการชุมชนรักษะชะแล้ โรงเรียน ประชาชนในพื้นที่ตำบลชะแล้ สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน ร่วมกันดูแล ติดตามอัตราการรอดตายของกล้าไม้ป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง และทำการปลูกซ่อมกล้าไม้ที่ตายอย่างสม่ำเสมอ สามารถจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึก รักการมีส่วนร่วมท้องถิ่น บรรจุเป็นโครงการในโรงเรียนให้นักเรียน ร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน ครอบครัว และท้องถิ่น เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง สำหรับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญการเป็นชุมชนสีเขียว อาหารปลอดภัย เนื่องจากไม้ป่าชายเลนในพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถสร้างประโยชน์ให้กับระบบนิเวศและมีความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การสร้าง

งาน สร้างอาชีพให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำแหล่งเรียนรู้ต้นแบบในพื้นที่หมู่ 4 ชุมชนชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสงขลา จังหวัดสงขลา ไปเป็นต้นแบบเพื่อกำหนดเป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ให้มีพื้นที่สีเขียวและเกิดความยั่งยืนต่อไป ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ด้วยการส่งเสริมให้ชุมชนชะแล้และชุมชนใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ จัดทำแผนดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม และจัดการความรู้ตั้งแต่กระบวนการคิด การวางแผน การปฏิบัติ ประเมินและติดตามผลอย่างเป็นระบบ อีกทั้งบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ทางด้านวิชาการให้ขยายผลในวงกว้างต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2562). สถานการณ์ทรัพยากรป่าชายเลน. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2563 จาก https://km.dmcr.go.th/c_1/d_19152.
- กันยณัฏฐ์ สุวรรณอ่อน และคณะ. (2561). คู่มือการปลูกและรักษาป่าชายเลน. ในโครงการวิจัยการพัฒนาชุมชนสีเขียวโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในเทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- จักรกฤษณ์ จันทรแจ่ม และธีรศักดิ์ อุณารมณเลิศ. (2560). กระบวนการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนต้นแบบบ้านเป็ดใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(2), 217-230.
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ. (2556). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., 36(2), 215-234.
- นภา จันทรตรี และพงศธร จันทรตรี. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีศึกษาชุมชนบางชัน. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 12(3), 201-207.
- สันติ บางอ้อ. (2546). การขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน. NESDB Report, 1(4), 1-6.
- สำนักงานทะเบียนอำเภอสงขลา จังหวัดสงขลา. (2563). จำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรในตำบลชะแล้. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.singhanakhon-sk.go.th/event.php>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570). เรียกใช้เมื่อ 26 มีนาคม 2566 จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/ DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- สิทธิโชค จันทรผ่อง. (2554). โครงสร้างและความหลากหลายของป่าชายเลนที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชนและอยู่ห่างแหล่งชุมชน: กรณีศึกษา ชายฝั่งอ่าวสีเกา อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง.

- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. New York: Cornell University.
- Yamane, T. (1973). Statistics and introductory analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row.